

HRVATSKI glasnik

Godina XVI, broj 31

3. kolovoza 2006.

cijena 80 Ft

Staro stablo

Foto: B. P. B.

Komentar

ZA I PROTIV registracije manjinskih birača

Registracija nam je samo potvrdila ono što smo i dosada znali, stoga nam nije donijela ništa novoga. S druge strane, mogla bi značiti mnogo kada bi pridonijela rješavanju parlamentarnog zastupstva manjina.

Od samih početaka, registracija manjinskih birača bila je različito primljena. „Politika“ je bila za registraciju, a manjinske zajednice uglavnom su se uzdržavale od nje, dočekale su ju s nevjericom. Bilo kako bilo, ona je izmjenom Manjinskog i Izbornog zakona lani u studenome novim izbornim pravilima uvedena u izborni sustav, a sada, već možemo zaključiti, i provedena.

Što je, tu je, ocjene su opet različite, od onih povoljnih do poraznih. Jer, „politika“ koja ju je osmislila, što se moglo i očekivati, ističe zadovoljstvo s popisom skoro 200 tisuća manjinskih birača, dok manjinske zajednice, a treba kazati i pravnici, stručnjaci za izbornu pravu, misle drukčije. Ne skrivajući svoje razočarenje u novi sustav s registracijom, posebno kada je u pitanju broj prijavljenih na manjinski birački popis. Za njih je broj upisan i te kako važan jer manjine uvijek nastoje pokazati i dokazati da ih je što više. Prema tome mišljenju, odaziv birača bit će još porazniji, čime će legitimacija manjinskih zastupnika znatno oslabjeti jer će iza njih biti još manji broj glasača. Stoga postoji bojazan da će „etnobiznis“ proključati na drukčiji način, da će još uži krug raspolagati s državnim normativom iz državnoga proračuna, dakle novca poreznih obveznika. Ali, što je registracija donijela nama, Hrvatima u Mađarskoj? Što nam znače brojke, što nam pokazuje popis hrvatskih birača? Budimo iskreni, malo tko je očekivao da će se registrirati i/čak deset tisuća Hrvata iako znamo da je naš broj znatno, višestruko veći. Znali smo to i prigodom popisa pučanstva 2001. godine. Znamo to i danas. No, broj prijavljenih se ne smije niti podcijeniti niti precijeniti. Ne možemo biti zadovoljni, ali ne bih rekao da brojke ne odaju ništa. Konačno, to i nije pravi odraz broja Hrvata u Mađarskoj, ali nam ipak odaje koliki osjećaj o nacionalnoj pripadnosti, i u mjestima gdje Hrvata ima, i po našim regijama. Na temelju prijava na birački popis, dobili smo ipak jednu potvrdu o našim središtima, najjačim naseljima Hrvata u Mađarskoj. Naravno, sve je to rezultat jače i pojačane aktivnosti naših društvenih, kulturnih i prosvjetnih djelatnika, općenito aktivnosti pojedinih mjesnih zajednica. Ona ne mora biti usko povezana s brojčanošću Hrvata u danome mjestu, ali je tim jača i markantnija. Rekli bismo da nam registracija nije donijela ništa novoga, za podatke koji se iz nje daju iščitati, već smo i dosada znali. U svakom slučaju, a to nije zanemarivo, hrvatskih samouprava neće biti manje, a moguće još i više. Poznajući prilike u Bačkoj, možemo biti zadovoljni s domalo 1400 naših ljudi na popisu manjinskih birača. Do sada smo imali 11 hrvatskih samouprava, a nakon inicijative kalačkih Hrvata računali smo da ćemo od jeseni imati 12, no čini se da će s Kečkemetom taj broj biti i veći, pa ćemo imati 13 hrvatskih samouprava. Kažem imati, jer je nakon same registracije to pita-nje praktično i riješeno, nema više nikakve dileme, kao što je bilo prije kada je uvjet bio 50 glasova za manjinsku listu. Na izborima ćemo birati samo među kandidatima. Čini se, dakle, da smo mi, Hrvati, ipak dobro organizirani, čak i onda ako znamo kako se radi o suženom krugu ljudi koji sudjeluju u „manjinskoj politici“. Na neki način spomenutih deset tisuća ljudi stoji iza naših predstavnika i zastupnika u mjesnim, regionalnim i krovnim organizacijama, a to i nije mala stvar. Nije riječ o tome da je sve lijepo i dobro, nije upitno da nam trebaju i novi, i drugi, međutim, ipak je najvažnije da se i nadalje radi za „našu stvar“. Podatak da nas je na popisu birača čak jedanaest tisuća Hrvata, isto tako 110 tisuća Cigana, 46 tisuća Nijemaca i 15 tisuća Slovaka, dobar je poticaj da ne odustanemo od parlamentarnog zastupstva. Zajedničkim snagama možemo nastaviti nedovršeni posao na tome polju. Spomenute podatke zasigurno ni „politika“ neće moći zanemariti. Oni čak mogu biti svojevrsni putokaz za rješavanje toga pitanja. S druge strane, ne zaboravimo da se sa u izbornim okruzima za parlamentarne zastupnike s desetak tisuća birača, mandat stječe i sa znatno manje osvojenih glasova. S jedanaest tisuća popisanih birača, Hrvati u Mađarskoj po svemu bi mogli i trebali imati legitimitet za izbor svoga parlamentarnog zastupnika.

S. B.

„Glasnikov tjedan“

Na svom putu približavanja Europskoj uniji, Hrvatska vodi pregovore i usklađuje svoje pravne norme s normama Europe, te se nada kako će ona biti 28. članica velike Europske obitelji. Jer, prema vijestima, nakon planiranoga proširenja Europa želi dulju stanku glede daljnjega širenja. Hrvatska snažno podupire europsko proširenje i primanje novih članica: mediteranske zemlje, Ukrajinu, Bjelorusiju i Moldovu jer, kako kaže hrvatski premijer, vjeruje u ideju euroatlantizma, a jedini put i način nepodijeljene Europe jest izbjegavanje novih podjela i završavanje započetog tjeka ujedinjenja. Danas u doba sveop-

će globalizacije u kojoj su Cola-Cola i McDonalds postali simboli raspo- navanja i načina života, blagostanja, snop žita već ne znači gotovo ništa. Kao da smo zaboravili na žetvu koja se polako i završava na našim poljima, a žetva i vršidba obilježili su kroz povijest i život Hrvata na ovim ugarskim prostorima. Žanje se i danas u Martincima, Salanti, oko Sigeta i na drugim zadrugarskim gospodarstvima i privatnim hektarima Hrvata poljoprivrednika u Mađarskoj.

Jer ispratili smo mjesec srpanj, mjesec pšenice i traktora, žita i sijena, mjesec žetve ...

Branka Pavić Blažetin

Dodatna potpora za narodnosno obrazovanje

Na internetskim stranicama Ministarstva obrazovanja Republike Mađarske mogu se čitati iznosi dodatne državne potpore koju mađarska Vlada namjenjuje uzdržavateljima, mjesnim, državnim, samoupravama koje imaju u svome vlasništvu jednojezične ili dvojezične manjinske škole ili su to samouprave naselja koje imaju manje od 1100 stanovnika, a u njihovim se školskim ustanovama odvija narodnosno obrazovanje i odgoj. Uzdržavatelji jednojezičnih ili dvojezičnih škola iz programa takozvane dodatne potpore, kojom se pomaže narodnosni odgoj i zadaci narodnosnog obrazovanja putem natječaja, tražili su dodatna sredstva iz proračuna Ministarstva obrazovanja koje ih je i dodijelio temeljem uredbe broj 13/2006(III. 31).

Tako su između ostalih dodatna sredstva dobile:

Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazi-

ja i učenički dom Miroslava Krležu Pečuh – 30 000 000 Ft, Hrvatski vrtić, osnovna škola Martinci 9 160 000 Ft, Dvojezična škola Petrovo Selo 12 080 000 Ft, Hrvatski vrtić, osnovna škola i učenički dom Santovo 30 000 000 Ft, Osnovna škola Starin 2 070 000 Ft, Osnovna škola Unda 675 000 Ft, Vrtić u Undi 498 000 Ft, Osnovna škola Hrvatski Židan 4 095 000 Ft, Vrtić u Gornjem Četaru 495 000 Ft, Vrtić u Nardu 450 000 Ft, Obrazovni centar u Fičehazi 3 285 000 Ft, Osnovna škola u Mlinarcima 7 200 000 Ft.

Dodatna sredstva od Ministarstva obrazovanja za narodnosni odgoj i obrazovanje te za obnovu i osuvremenjivanje školskih zdanja dobile su na preporuku Međuvaladnih mješovitih odbora tri školske manjinske ustanove (odnosno njihovi uzdržavatelji), među njima i Hrvatski vrtić, osnovna škola, gimnazija i učenički dom Miroslava Krležu Pečuh 60 milijuna forinti.

Radovi na hrvatskoj školi u Pečuhu

Aktualno

Do 15. oktobra završetak djela na Hrvatskom crikvenom muzeju

Otvaranje u novom ljetu

Lani uprav u ovu dob smo se još pominali za to da će se kljetu otvoriti Hrvatski crikveni muzej u Prisiki. No, na ov svečani zgo-ditak još mora-mo čekati bar pol ljeta. Što je razlog zakaš-njenja i kako stoju sada djela u rodnoj kući ži-

danskoga farnika, pitali smo najkompetentniju osobu, Štefana Dumovića.
– Pred dvimi ljeti sam pismeno predao moju kuću i sve stvari ča imam sabrano, pobrano za vjerski muzej, i onda smo imali plane da ćemo izajti iz 15 milijun forintov. Kad bi bili onda mogli začeti s djelom i zatim kratko u novom ljetu bi bili mogli završiti proširenje, obnovu te zgrade, onda bi se isplatilo s tom svotom sve napraviti. Nažalost, danas smo jur do njeg došli da su se jur cijene jako

povišale. Pokidob je proglašen muzej od Ministarstva za narodni i kulturni jerb, sad su i novi propisi, mnoge druge stvari su potrebne, je to za štrome (elektriku), je to za kurenje, isto to moramo reći i za rasvitljenje, za različite alarmne aparate da se stan bude čuvao. To su tako veliki stroški da jur sada su kih 30-36 milijun forintov, koji čedu pokriti one sve plane ča smo jur začeli da priredimo. Kako je rekao gospodin nadalje, trenutačno je tako da do 15. oktobra ovoga ljeta na Crikvenom muzeju sva djela budu gotova, ali s otvaranjem moramo čekati još do novoga ljeta. – O tom mislu da oni pinezi koji sada manjkaju, ali su obećani od 1. julija, je jedan dio od Ureda za nacionalne i etničke manjine pet milijun forintov, a od Hrvatske državne samouprave tri milijun forintov. Ovi novci čedu biti stoprv nek u novom ljetu isplaćeni, tamo do kraja januara, početkom februara. A dokle se ne isplatu, dosidob ne moremo držati otvaranje muzeja. Ovako sada mislim da smo jur blizu, sve je u redu, još i u subotu su djelali na njem. Imamo nove obloke, vrata, sve što je potrebno i centralno grijanje i štom, nek samo moramo još malo zas-tati kad prez dozvole, prez pinez se ne more dalje djelati. –Tih-

SANTOVO – Hrvatska samouprava

U znaku obilježavanja 10. obljetnice prijateljske suradnje s Petrijevcima

Na nedavno održanoj sjednici Hrvatske samouprave u Santovu zastupnici su donijeli odluku o izmjeni proračuna za 2006. godinu. Prema tome prihodi i rashodi za tekuću godinu jednako su povišeni sa 290 tisuća forinti, i to novčanim sredstvima osvojenim putem natječaja za organiziranje županijskog Susreta hrvatskih pjevačkih i tamburaških skupina te solista (koji je održan potkraj travnja u Santovu) i za jedno hodočašće u matičnu domovinu (Aljmaškoj Gospi od Utočišta) koje će se ostvariti 5. kolovoza ove godine. Na taj će način Hrvatska samouprava ove godine gospodarit s milijun i tristo tri tisuće forinti.

Nadalje, prihvaćeno je izvješće o priredbama ostvarenim u proteklom razdoblju, među kojima se ističe već spomenuti županijski susret hrvatske djece i mladeži, koji je okupio sudionike iz bačkih naselja. U znaku obilježavanja 10. godišnjice prijateljske suradnje Hrvatske samouprave i Općine Petrijevci, u Santovu je upriličen prijateljski rukometni susret muških i ženskih ekipa Santova i Petrijevac, te gostovanje folklorne skupine santovačke hrvatske škole početkom lipnja u Petrijevcima. U suradnji s hrvatskom crkve-

nom zajednicom organizirani su nastupi na hrvatskim misama i crkvenim svečanostima na Vancagi, u Kačmaru, Čavolju i Bačkom Monoštoru. Sredinom srpnja izaslanstvo Hrvatske samouprave boravilo je u zbratimljenome naselju Petrijevcima na tradicionalnim Žetvenim svečanostima.

Do kraja godine još se predviđa niz kulturnih sadržaja i obilježavanje jedne značajne obljetnice. Tijekom kolovoza santovački će rukometaši odigrati uzvratni susret u Petrijevcima, a hrvatska vjerska zajednica hodočastit će u Aljmaš. Na jesen će se prirediti već tradicionalni susret prijateljskih naselja u Santovu, kojem će sudjelovati i folklorne skupine iz Petrijevac te Bačkog Monoštora. Predviđeno je i predstavljanje Hrvatskoga glasnika u Santovu, povodom obilježavanja 60. obljetnice našeg novinstva i 15. obljetnice tjednika Hrvata u Mađarskoj. U listopadu se pak obilježava 60. godišnjica santovačke hrvatske škole. Još prije mjesnih i manjinskih izbora održat će se i javno saslušanje kada će članovi Hrvatske samouprave izvijestiti birače o lanjskom odnosno proteklome četverogodišnjem radu. S. B.

O programima za susjedstvo

Europska unija sve više pozornosti posvećuje projektima koji se odnose za prekograničnu suradnju. Upravo tome služe i Interreg-programi, među kojima se nađe i Mađarska, Hrvatska i Slovenija. Već više pograničnih naselja duž hrvatske granice, u okvirima toga programa, uspješno je ostvariti razne ciljeve. Međutim, to su bili manji projekti, a za velike je potrebno mnogo usklađivanja i s jedne i s druge strane granice. Upravo zbog tih razloga početkom srpnja održana je konferencija u Čakovcu, na kojoj je bila nazočna i Katarina Koncer, dopredsjednica Hrvatske državne samouprave, zastupajući Hrvate iz Mađarske. Ona je istaknula i ulogu pomurskih Hrvata koji žive duž granice.

Interreg-programi za prekograničnu suradnju od 2007. do 2013. godine dobivaju određeni cilj pod imenom Europska područna suradnja. Taj bi se program ostvario u dvostranom programu za prekograničnu suradnju na pograničnoj crti Mađarske i Hrvatske. Prema planovima Mađarska će imati ulogu vođenja projekta, a u njegovoj izradi udarnu zadaću. U budućuće bi se osnovala radne skupine koje će pripaziti na prioritete i nadzirati rad stručnjaka. Prema riječima dopredsjednice na sastanku u Čakovcu određena su dva prioriteta: ekoturizam i edukacija jezika. Međutim, svi ti programi odnosili su se na područje oko Dunava i Drave, stoga je gđa Koncer skrenula pozornost na pograničnu rijeku Muru. Želja je da na pograničnim područjima nastane zajedničko jezično područje. VATI iz Budimpešte, koji je odgovoran za Phare-programe napravio je analizu područja u kojem je većinom uključena Baranja i Šomođska županija, a Zalska samo djelomično. Iz Hrvatske u taj bi se program uključilo deset županija. Budimpeštanski je organ objavio svoju e-mail adresu (zpogatsa@vati.hu), na koju bilo tko može poslati svoje zamisli i svezi s programom za prekograničnu suradnju.

beta

Foto: S. Turul

SERDAHEL – Kapelica koja se nalazi u selu najstarija je građevina, podignuta je 1823. g. Na zgradi je obavljeno više manjih obnova, ali ovog proljeća u potpunosti se proljepšala. Mjesna je samouprava uložila 4,5 milijuna forinti, a dobivena je potpora i od Samouprave Zalske županije.

KANIŽA – Gradska samouprava sa svojim ustanovama zajedno se natjecala kod europskih fondova za programe prekogranične suradnje. U okviru programa zaštite okoliša uspješno se natjecala u obnovi zelenog tabora na obližnjemu rekreacijskom jezeru. Učenici kaniških osnovnih škola i djeca iz Čakovca proveli su tjedan dana u zelenom taboru, gdje su istraživali prirodu, izrađivali ručne radove, odlazili na izlete, igrali nogomet. U ostvarenju toga programa pomogla je i Marija Vargović, predsjednica Hrvatske manjinske samouprave.

KANIŽA – Županijska udruga žena uspješno se natjecala kod Zaklade Zalske županije za izlet u matičnu domovinu. Članovi Udruge potkraj ljeta provest će jedan dan u Hrvatskoj.

KERESTUR – Mjesna samouprava još 29. ožujka održala je forum u svezi s materijalnim sredstvima za izradu planova mosta na Muri između Kerestura i Kotoribe; naime, tada je bio potpisan ugovor o dobivanju potpore 65 milijuna forinti od Europske unije. Samouprava je tijekom ljeta obvezala tvrtku, koja je već ispisala tender (javni natječaj). Natjecati se mogu tvrtke za izradu konačnoga plana mosta do kraja kolovoza. Prema predviđanjima planovi bi trebali biti gotovi do 30. lipnja 2007. g.

PETRIBA – Mjesna i Hrvatska manjinska samouprava svake godine organiziraju pomurski športski i gastronomski dan. Ove je godine on priređen 22. srpnja. Sudjelovale su ekipe manjinskih samouprava, i to ne samo Hrvata već i Roma iz Letinje, Bečehela i Kaniže.

NARODNOSNA UDRUGA ZA UNAPREĐIVANJE POMURJA – Udruga je 22. srpnja organizirala spust čamac na Muri od Letinje do Mlinaraca. Načelnici pomurskih naselja tom plovidbom željeli su istaknuti turističko značenje rijeke Mure. Inače, naselja s obje strane Mure izradila su europski projekt u kojem se traži potpora za isplaniranje i izgradnju pristaništa na obali rijeke zbog sve češćega vodenog turizma.

Fićehaz je slavio

Fićehaz se prvi put spominje 1531. g. pod imenom Fythyefelde, što svake godine naglašava načelnik Jože Takač na Danu naselja. Taj je dan posvećen i njegovu postojanju kroz stoljeća, unatoč turskim razaranja, bolestima, lošim i dobrim vremenima.

Taj je dan za sedamstotinjak žitelja odista praznik, i svake se godine okupe na razne programe, a na njima sudjeluju i prijatelji iz Donjeg Vidovca u Međimurju. Prije podne bilo je posvećeno djeci. Natjecanja u raznim vještinama te na računalu bili su vrlo omiljeni programi među njima. Nisu izostali športski programi ni za odrasle, poslije podne je održana utakmica između ekipa gospođa i gospođica te fićehaskih i donjovidovečkih veterana. Zahvaljujući lijepom vremenu okupili su se mnogi na kulturni program: Prvo su se predstavili polaznici mjesnoga dječjeg vrtića pomurskim plesovima i igrama, zatim su školarci izveli hrvatsku priču, pjesme i plesove.

Fićehaski ženski pjevački zbor u pratnji harmonike i citre opet je iznenadio novim hrvatskim pjesmama. Burni su pljesak dobili i „Sumartonski lepi dečki”. U njihovu repertoaru Fićehasci su mogli čuti međimurske, pomurske, gradišćanske i šokačke pjesme. Vrhunac kulturnoga programa bio je poznati pjevač iz Međimurja Martin Srpak koji je obradovao publiku s međimurskim pučkim pjesmama, te svojima na kajkavskome govoru. Dok se pratio kulturni program, u kotlićima se kuhao gulaš, a priredba je okončana zabavom i vatrometom.

Ukratko predstavljamo **Martina Srpaka**, međimurskoga pjevača.

Rođen je u Donjem Vidovcu. Sada živi u Zagrebu, ali vrlo često navraća u svoje rodno

selo. Glazbenu srednju školu završio je u Vukovaru, a Glazbenu akademiju u Sarajevu, potom je otišao u Zagreb. Profesionalni je glazbenik od 60-ih godina. Klarinetist je i kontrabasist, ali svoje pjesme prati gitarom. Bio je član Filharmonijskog orkestra u Sarajevu i vidovečkog orkestra. Sada pjeva i nastupa samostalno po cijeloj Hrvatskoj, a rado prihvaća nastupe svugdje gdje vole hrvatsku glazbu. Bavi se ponaj-prije kajkavskim pjesmama. Pjeva puno međimurskih pučkih pjesama, a uglazbio je pjesme kajkavskih pjesnika, najviše od Ruže Pokolić. I sam piše pjesme i glazbu. Poklonio je dvije pjesme svome rodnom selu: „Moj Vidovec, te volim” i „Sedam, sedam, sedam, Vidovec je jedan”. Diljem Hrvatske vrlo su omiljene uglazbljene pjesme Ruže Pokolić „Stiha, stiha” i „Hote za menom”. Objavljene su mu dvije CD-ploče, a već je sakupio građu za novu, samo čeka da se objavi, a tomu je jedina prepreka financijski razlog.

Martin Srpak u Fićehazu je rado nastupao i raduje se što ga slušaju Hrvati i onkraj Mure. (b.b.)

Intervju

Sve se odvija po planu ...

Završila je još jedna školska godina, pedagozi i učenici su već na odmoru, a Gabora Győrvárija, ravnatelj Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže, zatekla sam u školskim prostorima u kojima se i danas radi bez odmora. Kraj je srpnja, duboko smo zakoračili u ljeto, znatizeljni smo ne o tijeku odvijanja nastave, već o stanju i radovima na školskoj zgradi, gdje se nalazimo, je li sve teče prema planu, jesu li potrebna sredstva pristigla na račun ...

Razgovarala: Branka Pavić Blažetin

Na čemu se trenutno radi u pečuškoj hrvatskoj školi, mislim na građevinske radove?

Radovi koji su u tijeku treće su faze cjelovite prilagodbe hrvatskoga školskog centra u Pečuhu ili druga faza obnove postojeće školske zgrade. U prvoj smo fazi napravili novi objekt, moderan učenički dom i aulu, u drugoj fazi obnovili kuhinju, blagovaonicu, predvorje i ulaz u školsku zgradu, a u trećoj prišli vanjskoj obnovi postojeće školske zgrade i djelomičnom proširenju, izgradnji garderoba pri športskoj dvorani i obnovi svih sanitarnih blokova te tornja u kojem se nalaze uredi. To je dio treće faze, a četvrta bi trebala biti cjelovita prilagodba i potpuna unutarnja obnova staroga školskog objekta, izmjena instalacija, unutarnje stolarije i još mnogo toga.

Prve dvije faze izgradnje financirane su iz europskih izvora iz Phare-programa, a treća faza ostvaruje se dijelom ostatkom novca iz Phare-izvora te temeljem preuzetih obveza grada Pečuha, te odluka dviju vlada o sufinanciranju obnove hrvatskoga školskog središta u Pečuhu.

Kada se ispostavilo da možemo dobiti dodatna sredstva iz europskih izvora, kada su posjetom državnih dužnosnika otvorena vrata za traženje, a potom i dobivanje potpore mađarske odnosno hrvatske vlade, tada smo počeli razmišljati i o potpunoj vanjskoj i unutrašnjoj obnovi, i došli smo do iznosa 1.800.000 eura, što je nužno kako bi se završila i treća i četvrta faza radova na hrvatskome školskom centru u Pečuhu, cjelokupna vanj-

ska i unutrašnja obnova staroga školskog zdanja. Ako odbijemo pomoć Europske unije od 300 milijuna eura, ostaje nam 1.500.000 tisuća eura. Od te svote 50% će osigurati Republika Hrvatska, a 50% Republika Mađarska. Iz hrvatske državne riznice već je isplaćeno i stiglo je na račun uzdržavatelja, grada Pečuha, 375.000 eura. Tako izgleda da se premijer Sanader drži originalne izjave, kada je u Uredu HDS-a izjavio da je to zajednički projekt s gradom Zagrebom, pa će vjerojatno u ovo biti uključen i grad Zagreb te će iz državnoga proračuna, ne iz državne riznice, biti upućen preostali dio. Sve to sređuje vlada u Zagrebu.

Kako stoji potpora s mađarske strane, upravo si primio dobre vijesti?

Trećina obećane potpore će uskoro stići, pa će se raspisati javni natječaj za radove četvrte faze, što će biti negdje potkraj kolovoza. Mislim kako ćemo u listopadu moći početi radove na četvrtoj fazi: potpunoj unutarnjoj obnovi.

S početkom nove školske godine imali bismo bar izvana potpuno obnovljenu školsku zgradu, a nakon toga, ako će se sve odvijati prema planu, prišlo bi se unutrašnjoj obnovi potkraj kalendarske godine, a ona četvrta faza trajat će vjerojatno godinu dana?

Vjerojatno bismo završili negdje do ljeta 2007., a onda bi se išlo dalje.

Imat ćemo lijepu zgradu i izvana i iznutra, te nesuvremenu športsku dvoranu koja je neće biti dostojna, niti odgovara uvjetima trećeg tisućljeća?

Tako je, to je činjenica. Moramo nabaviti dodatne izvore, a do tada makar i privremeno moramo dotjerati i popraviti postojeću športsku dvoranu unutar četvrte faze, a poslije ćemo razmišljati dalje. Izvođački planovi još nisu gotovi. Ne znamo koliko će nam sredstava biti potrebno. Ako postoji realan izgled da će se u okvirima postojećih novčanih kondicija moći nešto više napraviti, vidjet ćemo. Svakako, trebamo srušiti dio stare zgrade vrtića u dvorištu kao uvjet proširenja dvorane.

Već se četiri godine radi, ako se ne varam; dugo je to vremena za građevinske radove u školi, kako to podnosiš ti, kolege i djeca, nastava?

Nema nikakvih problema iako i sam primjećujem da imam znatno manje vremena za pedagogiju, ali taj dio posla pokrivaju moje pomoćnice jer nečesto trebam trčati za novcem, a djeca i kolege uspijevaju premostiti sve teškoće s kojima se susrećemo. Broj djece nam se iz godine u godinu povećava, pa vjerujem i roditelji vide da radimo na suvremenome školskom središtu i poklanjaju nam svoje povjerenje. Broj učenika u osnovnoj školi i vrtiću stagnira, a u gimnazijskim razredima se povećava. Već sada su nam popunjene sve postelje u učeničkom domu.

U ovim razgovorima unalio zaboravismo na zgradu vrtića, koja se nalazi u drugom dijelu grada. Što će biti s vrtićem? I on će se preseliti u školsko „dvorište“?

Nismo zaboravili. Vrtić i škola pripadaju dvama posebnim uredima u gradu: socijalni i školstvu. U našoj neposrednoj blizini je zgrada socijalnog doma, iz koje će se stanovnici vjerojatno izgradnjom budućega suvremenog središnjeg socijalnog doma preseliti u nj, pa bismo mogli dobiti te prostore. Mogla bi se prodati sadašnja zgrada vrtića i dijelom novca obnoviti dobivene prostore. Ali to je, normalo, već šesta ili sedma faza ...

BELEZNA – Prema pretpostavkama, blizu toga naselja, pokraj rijeke Mure nalazila se utvrda Novi Zrin što ju je dao sagraditi Nikola Zrinski. Na tome je mjestu podignut spomenik, međutim, arheoloških nalaza ima vrlo malo. Fakultet nacionalne obrane „Nikola Zrinski” iz Budimpešte svake godine posjeti to mjesto i pokušava tražiti neke dokaze o postojanju te utvrde. Ove su godine profesori i nekolicina studenata također boravili tjedan dana na tome mjestu – ne uzalud. Pronašli su nekoliko metaka, topovske kugle, odnosno komade raznoraznih predmeta. Sudeći po građi zemlje, dobili su nove pretpostavke o razmještanju zidina koji su uglavnom bili ugrađeni u tlo.

PETROVO SELO – Iz ovoga južnogradišćanskoga naselja 21. junijsa 1951. ljeta tadašnji komunistički režim je deportirao tri familije na Hortobágy i su je silili na različna djela. Žena Adama Borhija s dvoje dice, birova Ferenc Kurcz s familijom (Juhasevi) i Rezső Škrapić (Rudi krčmar) misece dugo su trpili pod ropstvom u poniženju, daleko od rodnoga kraja. Za spomin tih nedužnih Petrovišćanov, ki u većini nisu se mogli jur vratiti ni za oslobodjenjem tabora u domaće Petrovo Selo, je posvećena ploča na spomeniku u boju palih junakov, pred kapelom sv. Štefana, 23. julijsa, otpodne za litanijom. Mramornu tablicu je blagoslovio mjesni farnik Ivan Šneller u užem krugu rodjakov, živih svidokov te strahote. Pred kratkim napravljeni intervju s deportiranimi Petrovišćani (Juhasevi) ćete moći vrijeda štati i u Hrvatskom glasniku.

HRVATSKI ŽIDAN – Po riči Štefana Dumovića, židanskoga farnika, njegovatelja parka spomenikov pri kapeli Peruške Marije, trenutačno u židanskoj lozi čuvaju 19 štatuoov zaštitnikov zvanjev i majstorov. Zasada u židanskom farskom domu imaju još molbe za postavljenje 12 štatuoov a s tim bi se pridružili dosadašnjim hodočasnikom i druga društva, drugi zastupnici raznih meštrijov. „Mi smo tako rekli da svi imaju vrimenta jer svako ljeto ćemo samo nek dvoje štatue postaviti. Za ov park je jur i sada jako veliki interes, mnogi dojdedu ga pohoditi, pogledati, sad jur imamo i dobre pute hvala Bogu, a vidit ćemo kako ćemo dalje – je dodao još židanski dušobrižnik.

Tamburaška misa u Vlašićima i Poveljani

Za vrijeme Tamburaškog i plesnog tabora (25. lipnja – 2. srpnja) naši tamburaši, osim nastupa na Završnoj svečanosti, imali su još dva nastupa: u crkvi sv. Jerolima u Vlašićima i u crkvi sv. Jurja u Poveljani.

Velečasni Ivan Baklja je predložio da bi bilo lijepo ako bi u četvrtak, na Dan sv. Petra i Pavla, svečana misa s početkom u devet sati bila u pratnji tamburaša. U dogovoru s voditeljem tamburaša Stipanom Krekićem prihvatili smo ponudu. Za naše je tamburaše bila velika čast što su mogli nastupiti. Za sve nas koji smo pribavili toj misi bio je to iznimno velik događaj jer su se na licima mještana odražavali radost, ganuće i poneka suza radosnica, što svakako dokazuje da je tamburaška misa bila veoma uspješna. Naši su tamburaši svirali iz dna duše, a narod je pjevao iz svega srca. Velečasni Ivan Baklja u svojoj propovijedi istaknuo je Tamburaški i plesni tabor kao primjer očuvanja hrvatskih običaja i poticanja za organiziranje sličnih manifestacija jer osim jezika trebamo očuvati i naše običaje koji dokazuju postojanost naših

korijena. Bilo nam je jako drago, a ujedno bili smo ponosni što je ove lijepe riječi velečasni uputio upravo nama, a najviše nam se sviđalo što smo to čuli u našoj matičnoj državi. Na kraju mise velečasni je zahvalio što smo tamburaškom pratnjom uveličali svetu misu, a ujedno nas je pozvao na misu u Poveljani koja je bila u osam sati navečer.

Sa svojih 700 stanovnika Poveljana je središte općine, smještena je na južnom dijelu otoka, u prirodnoj uvali okrenutoj prema zapadu. Tijekom našega putovanja prema Poveljani iz autobusa smo mogli vidjeti ornitološki rezervat prirodnih jezera Malo i Veliko blato. Na početku mise kada su se oglasile milozvučne tamburice, opet su se vidjela razdragana i zadovoljna lica mještana. Završna pjesma Zdravo, Djevo, kraljice Hrvata na obje mise pjevala se složno i gromoglasno. Dok smo je pjevali, obuzimao me je nezaboravni osjećaj ugode, a vjerujem da je sličan osjećaj popratio i sve nazočne.

Velečasni nam je na kraju mise zahvalio na ovako lijepim nastupima, i u znak zahvalnosti pozvao nas na večeru u obližnju gostionicu. Naši su svirači bili ponosni i veoma radosni. Osim lijepih riječi velečasnoga koje je uputio nama kada smo izašli iz crkve, mogli smo vidjeti veoma zahvalna i razdragana lica, pa su naši tamburaši ispred crkve opet zasvirali, a nekolicina njih je čak i zaplesala. Zahvalivši velečasnom na gostoljubivosti i mogućnosti nastupanja, pozvali smo ga na naš treći nastup, na završnu svečanost koja je bila u subotu.

Smatram da su te tamburaške mise bile iznimno bitne i za naše tamburaše koji su sa sobom ponijeli osjećaj uspješnosti, a to će ih zasigurno poticati u daljnjem radu.

Zdenka Šibalin

Ljetni kulturni festival va Bika Spektakl gradišćanskih društava

Prisički pirovni opus

Zbor sv. Cecilija iz Sambotela

Sad jur nijedno ljeto neće i ne more minuti prez kulturnoga festivala va Bika. Kako je rekao predsjednik Hrvatske manjinske samouprave u ovom selu János Virágh, ova priredba jur četvrti put zove skupa Hrvate iz okolice, u okviru Svećanih danov u dotičnom naselju. Petak, 14. julija, su se znova u velikom broju odazvali pozivu gosti i najprlje diozimali pri hrvatskoj maši, potom su pak u prošeciji došli sve do kulturnoga doma. Ovoga dana svenek je hrvatska zastava na čelu cijele te povorke. Publiku su pozdravili Vinci Hergović, dopredsjednik Hrvatske državne samouprave, ter Péter Markó, predsjednik Željeznožupanijske skupščine. Za njimi je vodeću ulogu zgrabila na pozornici hrvatska kultura. Domaći jačkarni zbor *Danica*, sve već kotrigov ima jer, kako je

rekao i peljač kuruša János Virágh, med njimi i Ugri jaču, kim se jako vidu naše pjesme. Petrovisko HKD *Gradišće* sa slavonskom koreografijom je stupilo pred plenum. Prez velike delegacije partnerske općine iz Hrvatske jur se ne more održati ovakovo spravišće va Bika, zato su Koprivnički Bregi ljetos poslali vlašće jačkare prijateljem, a i mlade mažoretkinje ke su bile sa svojim programom jako atraktivne u ovom folklornom spektaklu. *Veseli Gradišćanci* iz Unde prez sumlje su na topu sa svojom skraćenom varijantom Undanskoga veselja. *Zbor sveta Cecilija* i pjevači *Djurdjice* takaj su ljeto pozvani iz Sambotela. Pod peljanjem Undanke Sabine Balog, čepreški jačkari i jačkarice su pokazali da i oni imaju jur pravo nastupati na takovi manifestacija. A prisički *Zviranjak* je završio ovo maratonsko folklorno otpodne sa seoskim Mesopustom. Za skupnom večerom je Pinka-bend zabavljao nazočne, a kad su prijatelji iz Koprivničkih Bregov zbogomdali oko 23 ure Bičanom, vidljivo se smanjila volja, a i broj plesačev na tancoškoj placi.

-Tiho-

Mažoretkinje su dospile iz Koprivničkih Bregov

Muški kusić u domaćem zboru „Danica“

Josip Koščak, župnik
Koprivničkih Bregov
o prijateljstvu

„Drago mi je da sam, evo, prvi put ovde danas u bičkoj općini i doživio sam lije trenutke. Naša općina Koprivnički Bregi jur četiri ljeti djeluje u prijateljstvu, kumstvu s Hrvatima u Bika. Danas smo služili svetu mašu skupa s židanskim farnikom, Štefanom Dumovićem i jako me veseli da vaši zbori i društva tako njeguju hrvatski jezik i kulturu i to moremo doživljavati i na ovom festivalu. Došli smo iz Koprivničkih Bregov, naše poglavstvo općine, naša glazba i folklorši ter mažoretkinje da vas podržimo u prijateljstvu da i dalje njegujete vaš hrvatski jezik i dalje budete veseli i radosni pri učvršćenju vaše vjere, kulture i nacije.

Nam je posebno zadovoljstvo i čast od srca Vas pozdraviti sve Hrvate u cijeloj Ugarskoj, sve Vas iz Gradišća, a Mađjare i Hrvate i u Bika, a uza to čestitati Vam na ovom slavlju hrvatstva i priznanja nacionalne manjine ovoga naselja. Bog Vas poživio dugo ljet, bili srćini i zdravi i još da se družili a i još više i doživili većih radosti, zdravlja i božjega blagoslova!“

ČEPREG – Uz financijsku pomoć Hrvatske državne samouprave, hrvatski jačkarni zbor iz spomenutoga varoša je prvi put mogao nastupiti u svojoj novoj kompletnoj gradišćanskoj narodnoj nošnji va Bika, na hrvatskom kulturnom festivalu. U nabavljenju 15 ženskih i muških pratežov pravoda je pomagao undanski peljač folklorošev, Štefan Kolosar komu se i ovim putem zahvaljuju Čeprežani. Predsjednica gradske Hrvatske manjinske samouprave, Marija Kralj je s velikim oduševljenjem rekla da još imaju u planu dati još jednu pratež sašiti, barem do čepreškoga hrvatskoga dana, koji se ljetos organizira 16. septembra, subotu. Zastupnici čepreškoga hrvatskoga tijela krajem junija su par dana boravili kod partnerov u Delnica na danu općine i župe, a krajem septembra kuruš nastupa u Crikvenici.

Čepreški zbor

Iz hrvatskoga tiska (Hrvatsko slovo, 23. lipnja, 2006.)

Jezikoslovna kroatistika

O Hrvatima i hrvatskome u Mađarskoj

Ernest Barić: *Rode, a jezik!?*, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, Pečuh, 2005.

Izdvajamo iz teksta Marka Samardžije sljedeće:

(...) Na sociolingvističkoj razini vlasti komunističke Mađarske problem hrvatske jezične usitnjenosti riješile su vrlo pragmatično: zajedno s malobrojnima Srbima (manje od 5000 pripadnika) i porapskim Slovencima svi su Hrvati bili uključeni u Demokratski savez Južnih Slavena, a službeni im je jezik (osim za Slovence) bio južnoslavenski (délsláv!), srpskohrvatski ili hrvatskosrpski, a to će reći uglavnom srpski. To je snažno pridonijelo općenito nepovoljnom položaju hrvatske manjine u Mađarskoj tako da je promjena političkih prilika što je nastupila s osamostaljenjem Republike Hrvatske za mnoge, na žalost, došla prekasno, kada je asimilacija već učinila svoje.

Jezik Hrvata u Mađarskoj

Kako bi se sustavno prikupilo i sačuvalo to veliko hrvatsko jezično, usmenoknjiževno i etnološko bogatstvo u Mađarskoj, u Pečuhu je 2004. osnovan Hrvatski znanstveni zavod (HZZ). Upravo u izdanju HZZ-a nedavno je objavljena knjiga *Rode, a jezik!?* s podnaslovom „Radovi iz jezikoslovne kroatistike” (Pečuh, 2005., str. 208).

Autor knjige dr. Ernest Barić (r. 1945. u Martincima) ugledni je slavist i kroatist, profesor hrvatskoga na Katedri za hrvatski jezik, književnost i kulturu Sveučilišta u Pečuhu i

ravnatelj HZZ-a. Danas je sigurno vodeći proučavatelj hrvatskoga jezičnog (dijalektnog i sociolingvističkog) stanja u Mađarskoj, o čemu je dosad u Mađarskoj i Hrvatskoj objavio niz zapaženih radova. Knjiga *Rode, a jezik!?* izbor je iz dosadašnje Barićeve kroatističke djelatnosti. U nju je uvršteno sedamnaest radova od kojih su četiri na mađarskome, jedan na ruskome, a ostali na hrvatskome. Od radova koji govore (...) o veoma šarolikom stanju hrvatskih govora u Mađarskoj ističem rad, zapravo dobro povezan niz kraćih priloga, s naslovom „Jezik Hrvata u Mađarskoj” u kojem su sažeto predstavljene sve tamošnje hrvatske jezične skupine. Kako je Barić dokazano dobar dijalektolog (zapažena je njegova disertacija „Medudijalektno prožimanje u hrvatskim govorima Podravine u Mađarskoj” koju bi, davno sam predložio, svakako trebalo prevesti s mađarskog na hrvatski), u njegovim je razmatranjima niz korisnih i zanimljivih jezičnih podataka.

Znatno dio svoje stručne pozornosti Barić je dosada posvetio pitanju imenovanja i uporabe standardnog jezika za Hrvate u Mađarskoj, do 1990. naravno u već spomenutom južnoslavenskom kontekstu, a nakon toga, konačno, samostalno sa svom zbuñenošću i brojnim nedoumicama kojih se neki tamošnji Hrvati, zbog školovanjem stečenih jezičnih navika, tako teško, a poneki i nevoljko odriču zadržavajući svoj „srpskohrvatski esperanto”. S tim u vezi upozorujem na radove „Pitanje naziva i normiranja jezika hrvatske manjine u Mađarskoj” i „Naziv i status hrvatskoga jezika u Mađarskoj”.

Razina međusobne obaviještenosti

Uza spomenuto Barić se, kako je razvidno iz knjige, bavi i jezikom hrvatske usmene („O jeziku bajki podravskih Hrvata u Mađarskoj”) i pisane tradicije („O cehovskom statutu na hrvatskom jeziku u Pečuhu iz 18. stoljeća”) te mađarsko-hrvatskim gramatikografskim, leksikografskim i, uopće, slavističkim vezama koje imaju dugu tradiciju kao što je normalno kad su posrijedi narodi što su tako dugo bili u izravnom i snažnom dodiru (v. radove o Munkácssevima gramatikama, o hrvatskim zapažanjima M. Hoblika, o nekim neuspjelim plodovima recentne hrvatsko-mađarske leksikografije i dr.).

Posebno ističem da Barić o svojim istraživanjima kroatističke problematike i uopće o

aktualnim hrvatskim sociolingvističkim mijenama obavještava mađarsku stručnu i tzv. širu javnost koja se i zbog toga postupno odriče oblikovane navike sa srpskohrvatskim (*szerb-horvát nyelv*) prihvaćajući hrvatski (*horvát nyelv*).

Korisno je u ovoj prigodi istaknuti da je dr. Ernest Barić svojim sudjelovanjem na kroatističkim skupovima u Hrvatskoj i organiziranjem kroatističkih skupova u Pečuhu snažno doprinio tomu da su od početka devedesetih godina prošloga stoljeća, u povoljnim političkim prilikama, veze raspršenih skupina hrvatske jezične zajednice u Mađarskoj i samostalne matične države danas tako čvrste. Zato je vrlo korisno da je na jedno mjesto, u knjigu *Rode, a jezik!?*, skupljen bar dio Barićevih radova iz jezikoslovne kroatistike koji su, podižući razinu međusobne obaviještenosti, učvrstili spomenutu vezu između granicom razdvojenih dijelova hrvatske etničke zajednice. Pogotovo s obzirom na činjenicu da su ti radovi ovom knjigom postali dostupniji čineći ujedno i stručni portret svoga autora cjelovitijim i pouzdanijim.

Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj

Godine 2004. u Pečuhu je utemeljen Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj kao institucija Hrvatske državne samouprave, koji je nazovimo ga tako uvjetno rečeno „intelektualni sljedbenik” Udruge koja je utemeljena 1995. godine pod imenom Hrvatski znanstveni zavod i koja i danas postoji. Vjerojatno je autor teksta omaškom poistovjetio i u svom tekstu različitim imenima imenovao Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj. Tim više što je autor knjige *Rode a jezik!?* dr. Ernest Barić predsjednik udruge Hrvatski znanstveni zavod i ravnatelj institucije Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj. (ured.)

Trenutak za pjesmu

Katarina Gubinski Takač

4.
Vidiš? Vrijeme prolazi. I maslačci su osijedili
10.
Što vjetar šuška to jablan vrhom piše na plavo nebo.
45.
Morski valovi u bakru i kamenu se ukočili.

Iz povijesti hrvatskoga tiska u Mađarskoj

Kongres hrvatske mladeži u Mađarskoj

Kongres hrvatske mladeži u Mađarskoj, koji je održan 24. lipnja u Pečuhu u okviru manifestacije Zajedno u Europi – dani hrvatske mladeži u Mađarskoj, jedan je od najznačajnijih događaja koji se u posljednjih nekoliko godina dogodio među mladim Hrvatima.

Iako mladi Hrvati iz Zale, Gradišća i Baranje imaju već više godina registrirane udruge mladih Hrvata datih regija, ukazala se potreba utemeljenja jedne krovne civilne udruge koja bi koordinirala rad svih udruga i izradila zajedničku platformu djelovanja hrvatske mladeži u Mađarskoj. Tako je već početkom ove godine i sam Odbor za mladež i šport HDS-a u svoj godišnji program postavio za cilj iniciranje osnivanja krovne civilne udruge mladih Hrvata. Prišlo se organizaciji. Utemeljen je organizacijski odbor koji je trebao pripremiti Kongres. Članovi Odbora bili su predstavnici svih regija u kojima žive mladi Hrvati. Slijedeći samoupravni sistem, poziv na Kongres upućen je manjinskim samoupravama, koje su na neki način imale zadatak poslati delegate iz svoje sredine, hrvatskim gimnazijama i hrvat-skim katedrama pri sveučilištima, da delegiraju svoje delegate. Sačinjena je konačna lista delegata po županijama: organizatori su očekivali devedesetak delegata u najoptimalnijim uvjetima. Kongresu je bilo nazočno sedamdesetak mladih Hrvata od kojih je njih 48 imalo pravo glasa.

Mnogi su ocijenili kako je to vrlo mali broj, ispod očekivanja, te se zapitali zašto pojedine manjinske samouprave koje to nisu učinile, nisu poslale svoje delegate na Kongres te bolje animirale mladež u svojim sredinama. (...) Savez hrvatske mladeži u prvom redu namjerava djelovati na području zaštite interesa mladih Hrvata. Namjerava se baviti kulturnom, obrazovnom, znanstvenom i izdavačkom djelatnošću. Namjeravaju jače zastupati mlade Hrvate u svim državnim tijelima, u lokalnim samoupravama, u manjinskim organizacijama i samoupravama. Planiraju organizirati konferencije, priredbe, formiranje vlastite knjižnice, organiziranje jezičnih tečajeva, pokretanje jednog mjesečnika za mlade. (...)

Branka Pavić Blažetin
(Hrvatski glasnik, 29. lipnja 2000.)

Glazba spaja

U spomen Stipanu Vidoviću Bebaku

Kao potomak čavoljske tamburaške dinastije, Stipan Vidović Bebak svijet je ugledao 21. rujna 1927. godine u kući koja je bila dom više naraštaja. Otac Stanko bio je svirač i nadničar, a majka Katica Kubatov bila je iz Gare.

Već u ranom djetinjstvu smatran je „čudom od djeteta” koji je veoma vješto svirao na očevoj violini. Kao desetogodišnjaci, zajedno smo pohađali bajsku glazbenu školu gdje smo stjecali osnove sviranja na violini. Stipan se opredijelio muzičkom zvanju. Već u svojoj 14. g. postaje primašem očeva tamburaškog orkestra. Svirali su oni žicama svoga srca, kao što se veli: „... duša u svirača je pjesma”. Njihovo sviračko djelovanje otpočelo je u seoskoj „Ciginoj mijani”, a poslije u „Velikoj mijani”.

Zahvaljujući svojoj upornosti, Stipan se brzo usavršavao, pa naučio svirati na klaviru i harmonici natoliko da je kao učeni glazbenik čak i skladao. Bez „Bebakovih svirača” teško je bilo zamisliti svatove i bunjevačka „prela”. Svirao je i pjevao na tri jezika koje su stariji Čavoljci svi odreda dobro poznavali. Bio mi je od velike pomoći i na priredbama u mjesnoj školi i u domu kulture. Mnoge je Bunjevce pratio za vrijeme serena-da, a neke i do njihova vječnog počivališta.

Sa svojim samostalnim orkestrom zabavljao je goste u gradskom hotelu na obali bajske Šugavice, a poslije je svirao u Bonyhádu i Seksaru. Na bogatom i šarolikom repertoaru bile su i njegove skladbe u kojima se isticala ne samo njegova solistička nadarenost već i improvizatorska umještost.

Nakon Drugoga svjetskog rata oženio se čavoljskom Njemicom, što je u nas bio prvi mješoviti brak. Godine 1956. sa svojom obitelji emigrira u Njemačku. Uskoro se

okušao u austrijskome Stuttgartu. Gostionica gdje je svirao postala je stjecištem radnika stranaca čije je pjesme poznavao, pa tako stekao popularnost. Već kao umirovljenik odlazio je svirati u Švicarsku. Životni mu je svjetonazor bio: „Bez vedrine život nije život; samo pjevaj, uvijek pjevaj”.

Sjećam se kako smo nekada zajedno pjevali „Kapija od groblja, raskriljena stoji”, „Što tražiš u groblju?”. Danas se te pjesme jedva čuju, a „mulatovanja” kao da su znatno rjeđa.

Njegove magnetofonske vrpce i video-snimci stigli su i u Čavolj. Unuka je podučavao sviranju na gitari. Lani nas je rastužila vijest: Stipanovi su instrumenti znanovjek umukli. Neizlječiva bolest ga je, nakon kratkih muka, neočekivano odnijela 28. kolovoza 2005. g. „Nema ceste kojoj se ne nazire kraj”, često spominjemo kada izgubimo nekoga svoga najdražeg. Želja za smrću djelomično je žudnja za susretom s preminulima. Kaže se da treba vremena kako bi čovjek u sebi stigao uistinu preživjeti potresni događaj, a nezaborav, osjećaj boli ne jenjava. Moj prijatelj Stipan, počiva u tuđoj zemlji, u Böblingu. U vrijeme njegova pokopa, njemu u spomen odjekivalo je i zvono njegova rodnog Čavolja. Uspomenu na njega čuvaju svi oni koji su ga poštovali i voljeli. Njegovim glazbenim djelima i ulogom u javnom životu postali smo bogatiji. Od samog osnutka bio je član čavoljskoga Prijateljskog zavičajnog kruga. Ta je činjenica za njega bila „pupčana vrpca” koja ga je do groba vezala za rodno mjesto.

Dr. Mišo Mandić

Bogatstvo ...
Santovkinja Anica Gorjanac
Blažetin u mladosti

BREME – U tome mjestu planiraju obnovu zgrada triju mjesnih ustanova. Popravlja se krov na gimnastičkoj dvorani i obnavljaju se vanjski zidovi mjesne škole. Krovna konstrukcija obnavlja se i na nekadašnjoj zgradi glazbene škole u kojoj je danas seosko poglavarstvo. Za troškove obnove mjesna samouprava iz svoga proračuna izdvojila je četiri milijuna forinti, piše županijski list. U bremenskoj osnovnoj školi tridesetak učenika pohađa nastavu hrvatskoga kao materinskog jezika.

PEČUH – U sklopu ovogodišnjih Pečuških ljetnih igara, čiji je ravnatelj Antun Vidaković, na pozornici tekijških ruševina 12. kolovoza s početkom u 21 sat nastupa poznata hrvatska estradna umjetnica Danijela Pintarić uz glasovirsku pratnju Marija Čopora i klavijaturu Igora Valerija. Ova sopranistica predstaviti će se pečuškoj publici nastupom i glazbenom večeri kojoj je dala ime „Priča o mjuziklu“ – najpoznatije melodije s Broadwaya. Nije to samo glazbena, već i glumačka predstava, naime, Danijela Pintarić solistica je poznatoga zagrebačkog kazališta Komedija.

MOHAČ – Već osmu godinu zaredom, uz financijsku pomoć i u organizaciji Hrvatske samouprave, mohački Hrvati hodočaste u matičnu domovinu Republiku Hrvatsku. Za cilj uvijek imaju neko od poznatih hrvatskih marijanskih svetišta, ali je to ujedno i prilika da поближе upoznaju kulturno-povijesne i turističke znamenitosti kraja koji se posećuje. Ove godine od 24. do 28. srpnja, kako nas je izvijestila predsjednica mohačke Hrvatske samouprave Marija Barac, četrdesetak hodočasnika izletnika otputovalo je na Trsat u posjet Trsatskoj Gospi i njezinu svetištu. Troškove boravka snose sami hodočasnici izletnici, dok Hrvatska manjinska samouprava osigurava troškove puta i organizaciju putovanja. Hodočasnici su na putu prema svome cilju zastali u glavnom gradu Hrvatske Zagrebu kako bi upoznali njegove kulturno-povijesne znamenitosti, a nakon toga nastavili prema Kostrenu, naselju desetak kilometara od Rijeke gdje su bili smješteni. Sljedećeg dana boravili su na Trsatsko-me svetištu u molitvi i na svetim misama, a treći dan puta prošao je u razgledavanju Istarskog poluotoka. Zaustavili su se u Puli, Motovunu i Limskom kanalu. U četvrtak je bio slobodan dan, a u petak na povratku kućama zastali su još na nekoliko odredišta diveći se ljepoti hrvatskih sela i gradova.

SEMINAR STRUČNOG USAVRŠAVANJA

U organizaciji Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, Uprava za međunarodnu suradnju i ove je godine priredila seminar stručnog usavršavanja za učitelje pripadnike hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu i iseljeništvu, koji je bio održan 1. – 9. srpnja u Petrčanama kraj Zadra.

Na seminar je iz Republike Mađarske doputovalo dvadeset i troje učitelja iz naših ustanova: HOŠIG-a iz Budimpešte, Hrvatske osnovne škole iz Santova, Hrvatske škole Miroslava Krležice iz Pečuha, Osnovne škole iz Bremena i SŠ Miklósa Radnótiya iz Mohača. Kao i prijašnjih godina, među sudionicima seminara bilo je kolega i iz drugih zemalja: Austrije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Makedonije, Rumunjske, Slovačke, Slovenije, Srbije, Švedske.

Ozbiljni rad započeo je već drugoga dana našega dolaska. Sudionici su bili podijeljeni u tri radionice koje su se svakoga prijepodneva ponavljale po ustaljenom redosljedju. Svaka je radionica imala svoj određeni program. Prva radionica, čiji je voditelj bio profesor Vinko Brešić s Filozofskog fakulteta iz Zagreba, nosila je naslov: Mediji, književnost, nastava, a unutar nje je svaka grupa izrađivala svoj časopis, da bi na kraju seminara bio proglašen onaj najuspješniji. Drugu je radionicu vodila profesorica Gea Cetinić, viša savjetnica Zavoda za školstvo iz Zagreba. U njezinoj smo radionici pod naslovom Hrvatski jezik, književnost i kultura upoznali specifičnosti pojedinih hrvatskih narječja i izradili svoj projekt u skupinama na temu

danoga narječja. Treća radionica, pod vodstvom profesorice Karol Visinco s riječkoga Filozofskog fakulteta, bila je namijenjena uglavnom praksi, tj. jezičnom izražavanju i stvaranju, dok nam je profesorica I cijelu problematiku pokušavala približiti s metodičke strane, uvijek je ukazivala na to na koji način možemo određene zadatke uraditi sa svojim učenicima. Naravno, zadatke smo dobivali i mi, pa je sutradan bilo i ispitivanja, provjeravanja baš kao na pravoj nastavi. Na plaži ispred Hotela Piniya bio je čest prizor kako jedni kolege pišu zadatke, drugi nižu perlice i sl. Nakon prijepodnevni radionica uslijedilo je uvijek jedno plenarno predavanje za sve sudionike s temom iz jezika, zemljopisa i povijesti. Tako je profesorica zemljopisa Goranka Marković iz zagrebačke I. gimnazije održala veoma zanimljiva predavanja uz pomoć projektora o *Zadarskoj županiji i gradu Zadru*, o *Nacionalnom parku Paklenica* i o *geografskoj raznolikosti Hrvatske*. Profesor povijesti Tvrtko Jakovina s Filozofskog fakulteta iz Zagreba održao je predavanje o *Znamenitim Hrvatima 20. stoljeća*, među njima o Nikoli Tesli, kao i o *gradu Zadru u hrvatskoj povijesti*. Profesor Marko Samardžija, također sa zagrebačkog Filozofskog fakulteta, imao je tri predavanja na temu: *Staro i novo u hrvatskom leksiku; Hrvatska jezična zajednica; Oblikovanje hrvatskoga standardnog jezika*. Poslije tako bogatog prijepodnevnog programa uslijedio je zaslužni i obilan objed sa švedskoga stola, i još zaslužniji odmor na obali plavoga

Jadrana. U predvečernjim satima također smo imali po jedno plenarno predavanje. Da spomenemo ona najvažnija: gost nam je bio književnik Pajo Kanižaj, profesorica Visinko nas je upoznala s pjesništvom Dragutina Tadijanovića u povodu njegova stotog rođendana uz pomoć sudionika seminara koji su za tu priliku uvježbali recital Tadijanovićeve stihova. Marijan Šimeg, glavni urednik Školskih novina, upoznao nas je s prosvjetnom periodikom u Hrvatskoj i popratio cijeli seminar sa svojim fotoaparatom. Jedino nam je žao što zbog smrtnog slučaja u obitelji glumca Joška Ševe nije prikazana monodrama *Govorite li hrvatski?* koju smo svi željno očekivali zbog dobrog odjeka predstave u kazališnoj javnosti. Organizatori su se pobrinuli da se ni nakon večere ne dosadujemo, pa smo „dugo u noć, u ljetnu bijelu noć“ pod vodstvom profesora Josipa Forjana i njegovih asistenata Martine i Nikole izrađivali tkanine za narodne nošnje, u okviru modne revije поближе upoznali narodne nošnje nekih hrvatskih krajeva, nizali perlice za nakit, naučili neke korake sa široke palete narodnih plesova kako bi ih oni najuspješniji plesači zadnje večeri predstavili ostalima. I onda još nisam govorila o izletima, o poludnevnom u gradu Zadru i o cjelodnevnom u gradu Šibeniku i Nacionalnom parku Krka uz stručno vodstvo obiteljskoga poduzeća EŠKO čiji će nam članovi što zbog visoke stručne spreme, što zbog izrazito ljubaznog pristupa gostima ostati također u lijepom sjećanju.

Sve u svemu, na usavršavanju je bilo toliko mnogo raznovrsnoga, korisnoga i zabavnog sadržaja da je zasigurno svatko mogao naći nešto sebi za dušu. Domaćini su cijelo vrijeme bili s nama i još i za vrijeme seminara su vodili računa o tome mogu li nam još u nečemu pomoći. Takva briga sa strane organizatora dosada je nezapamćena. Osobito su bile zadovoljne naše odgojiteljice kojima je prvi

put organiziran „uživo“ susret s praksom, naime, njih su svakodnevno vozili autobusom u zadarske vrtiče gdje su upoznale njihove metode rada i djelovanje.

Ne smijemo zaboraviti ni na poklon-paket veoma korisnih knjiga i drugih izdanja među kojima se našao najnoviji školski pravopis, leksikon hrvatskog jezika i književnosti, nova gramatika, zbirka pjesama Paje Kanižaja, te serija obrazovnog videoprograma na CD-ima, izbor najboljih folklornih izvedaba kulturno-umjetničkih društava, također na CD-u, odnosno svi naši radovi, kao i predavanja profesora na CD-u.

Ako je prethodnih godina možda i bilo nekih prigovora na ovu vrstu usavršavanja, ovogodišnji je seminar nadmašio očekivanja svih sudionika jer su se organizatori odista potrudili i uvažili sve naše prijašnje primjedbe, prijedloge i želje. Potrudili su se program popuniti takvim sadržajem koji je za sve nas bio nadasve koristan, a ne u zadnjem redu i zabavan. Prekazan ambijent Hotela Piniya u Petračanama, istaknuti predavači te izvršno odabrani sadržaji za sudionike seminara učinili su ovih tjedan dana na obali mora nezaboravnim. U nevezanim razgovorima sudionika često se moglo čuti kako ne pamte tako uspješno i dobro usavršavanje kao što je bilo upravo ovo, a mnogi već dolaze godinama. Najzaslužniji su za to, dakako, suradnici Ministarstva, a najviše gđa Nada Zidar Bogardi koja je odista dala sve od sebe da bismo se svi mi puni pozitivnih dojmova i prezadovoljni vratili svojim kućama. Takva vrst duhovnoga okruženja itekako je potrebna svima nama koji se bavimo ovim poslom. Samo možemo poželjeti da ta suradnja potraje i ubuduće na obostrano zadovoljstvo svih nas.

Janja Živković-Mandić
Hrvatska škola Miroslava Krležu, Pečuh

P. S. Kao što je Nobelovac Andrić rekao „da uza svaki dram dobra idu dva drama zla“, i u ovome našem prekrasnom žitu od seminara našlo se nešto kukolja, naime, sudionici s južnoga dijela Mađarske (Santovo, Mohač, Breme, Pečuh) trebali su se sami pobrinuti o svojem putovanju do mađarsko-hrvatske granice, tj. graničnoga prijelaza kod Letinje. Uvriježena praksa ranijih godina prema kojoj je autobus, krenuvši iz Budimpešte, vozio preko Pečuha da bi ovdje pokupio kolege iz provincije, više ne funkcionira. Tako je nas **sedamnaestero učitelja** s juga Mađarske trebalo krenuti u dva sata poslije ponoći posebnim autobusom čije su troškove preuzeli ravnatelji santovačke i pečuške

škole (hvala im za to!), kako bi u 6.30 stigli u Kanižu i dočekali u 8.30 (dakle s dva sata zakašnjenja) veliki autobus iz Budimpešte s **petero kolega**. Isto se ponovilo i pri povratku kada su nas sedamnaestero iskricali u Kaniži kako bi njih petero udobno nastavilo put za veograd, a mi za promjenu ponovno čekali po žezi na rubu ceste sat i pol jer se ovaj put naš autobus pokvario. Nije nam samo jasno jedno: kada se u matičnoj zemlji toliko brinu za nas i organiziraju nam tako fantastičan doživljaj, zar u našem odgovornom ministarstvu nema nijedne razumne osobe koja bi isplanirala put kako bi svi sudionici putovali na kulturni i udoban način i stigli do mora za manje od 12 sati?! Ili je to neka druga Europa?!

MOHAČ – Tradicionalni susret folkloriša u Mohaču, poznata mohačka Folklorijada, u čijoj aktivnoj organizaciji sudjeluju dva mohačka folklorna društva koji na svom repertoaru imaju i plešu i hrvatske plesove: KUD „Zora“ i KUD „Mohač“, i ove se godine priređuje u Mohaču od 17. do 20. kolovoza. Na susret organizatori očekuju velik broj društava iz zemlje i inozemstva. Na Folklorijadu je gradsko poglavarstvo pozvalo i folklorna društva gradova prijatelja, tako i folkloriša iz Belog Manastira koji će nastupiti na otvaranju Folklorijade 17. kolovoza s folklorišima iz Šumberka i s folklornim društvom „Spartakos“ iz Grčke, te u gala-programu 20. kolovoza.

VISOKO – Unesco istražuje piramide u Visokom u Bosni, koje bi mogle postati uskoro svjetska turistička atrakcija. Dokaže li se da ovdje dosita stoji piramida koja je viša i veća i od Keopsove u dolini Nila, Unesco će Bosni i Hercegovini pružiti svu potrebnu stručnu, financijsku i tehničku pomoć da se razjasni tajna bosanskih piramida. Čak su i egipatski stručnjaci potkraj lipnja boravili u Visokom te su zaključili kako je vezivni materijal među blokovima bosanske piramide u Visokom jednak materijalu koji se upotrebljavao u Dolini kraljeva uz rijeku Nil.

Poziv na Dane kulturnog naslijeđa

Do početka kolovoza 2006. godine mogle su se prijaviti one kulturne udruge koje žele sudjelovati u nizu programa koji će se održati u okviru Dana kulturnog naslijeđa u rujnu ove godine. Još ništa zakasnili. Opširnije informacije mogu se dobiti u Uredu za kulturno naslijeđe i na web-stranici:

www.orok.segnapok.hu.

Web-stranica civilnim udrugama i društvima

Free Computer World Bt. Podupire one civilne udruge i društva koja nemaju svoju web-stranicu, ili im je ona zastarjela, pogrešna, teško popravljiva, nema dovoljan kapacitet za osvježavanje. Stoga raspisuje natječaj, a dobitnicima nudi besplatnu izradu web-stranice. Natječaj se očekuju bez rokova. Opširnije informacije na adresi: Free Computer World Bt, 6100 Kiskunfélegyháza, Molnár Béla u. 20. Baráth László Mail: info@freecomp.hu; palyszat@freecomp.hu; Web: <http://demo.civil.co.hu>; Tel: 06 70/ 334 8083

Tambečari na PETNO-festivalu

**Blic-intervju s
Aleksandrom Černijem,
peljačem austrijskoga sastava**

Prilikom dvodnevnoga festivala svitske glazbe, u Petrovom Selu su prvi put boravili med nami tamburaši iz Austrije. U koncertnoj pauzi je ulovljen za rič njev peljač Aleksander Černi.

Kako se čutite konačno u Petrovom Selu?

Uopće je jako lipo da smo smili dojtj u Petrovo Selo, kad su nas zaistinu nekoliko puta pitali, moremo li dojtj, ali svenek je ča najpr došlo. Hvala Bogu, ovput smo ovde kod vas, kade se zaistinu jako-jako dobro čutimo.

Što moramo znati za vašu grupu?

Pred svim to da smo jedan sastav iz Austrije koji je išao putem kot npr. u Hrvatskoj Gazde. U medjuvrimenu smo skupa jur deset ljet, tako da skoro moremo biti gizdavi na to da još svenek skupa igramo.

Koliko je popularan vaš sastav u vašoj zemlji i na ki mjesti ste mogli još nastupati?

Mislim da je grupa dost poznata u Beču, u Gradišću uopće, ali i u Koruškoj, kod koruških Slovencev. To je uglavnom naš teren, kade smo mogli igrati.

Kako vaš repertoar izgleda?

Mi se koncentriramo na takozvani hrvatski muzički program, znači da imamo uglavnom, ako ne samo jačke iz Hrvatske. A to, ćemo reći, početo od narodnih jačak sve do popularno-zabavnih pjesam.

Pred šestimi ljeti ste izdali CD-prvijencu, slijedi li nastavak glede izdanja novoga nosača zvuka?

Naravno, kanimo napraviti nešto. Hoće li nam to uspjeti ovo ljeto, ne znam. Ako ne, onda na svaki način kljetu kanimo predstaviti novu CD-ploču. Čemo reći, polovica programa je jur gotova, to su vlašće jačke. Ufam se da će nam uspjeti, s Tome Jankovićem napisati i sastaviti vlašći repertoar za ta produkt, tako da će to biti i za publiku, a i za nas ča novoga. Zahvalim i željim Vam još čuda uspjehov!

Razgovor je peljala: - *Timea Horvat* -

Najnoviji gradišćanski zabavni bend

„Nek ČUNGAM grizemo“!

Petrovišćani su bili i dosad jaki na vokalnom, folklornom, a i na muzičkom polju. Nismo prahali ni ovput dugo čekati da se iznikne novo sime na plodnom glazbenom tlu. Iako je jur najmladji sastav našega sela jur lani na petrovskoj bučuri odsvirao nekoliko pjesam u restoranu Gorica, prvi uspješni koncert su ipak imali nek ovo ljeto, na prvi večer PETNO-festivala, veljek za Danijelom Martinović. U novoj grupi su petimi, a med njimi neobično je i jedna divojka. Dušan Timar je basist, Jandre Kovač igra na gitari i većinom on jači, Ramona Janny takaj jači i gusla na sintetizatoru, dokle nje brat Zoltan Janny tuče bubanj. Bertalan Sabo je treći gitarist u bendu. Skupno je u nji da svi petimi su najednoč začeli na tambura svirati, pred osmimi ljeti. Andraš i Bertalan su probali i orgulje, ali na danas je samo Bertalan ostao vjeran tom instrumentu. Dušan i Jandre su kotrigi domaćega tamburaškoga sastava Koprive, Zoltan hodi u sambotelsku muzičku školu, a Ramona sama od sebe vježba. Pred trimi ljeti Čungam još nij imao sadašnji obraz, jer im se je onda priključio drugi kotrig u peršoni, Andraša Varge, no, umjesto njega je došao kasnije Dušan, koji je i prijatelj osnivača ove grupe. Dva prijatelji (Dušan i Jandre) su lani dobili prve gitare i onda se je nek sve ozbiljnije začelo. Prvo mjesto im je bilo za probe po ponudi Pinkice njeva prostorija, a potom su sami iz komore jedne obiteljske hiže oblikovali pravu vježbaonicu. Pinkica im pomaže stručno, a Pinka-bend tehnički, kako je to bilo i sad na domaćem festivalu. – *Iako nam spomenute grupe čuda pomažu, mi se razlikovati kanimo od njih. Htili bi najnovije mužike nabaviti i takove pjesme igrati kakove one ne guslaju* – kaže Jandre Kovač. – *Ali takove je teško najti* – prikzame rič Dušan Timar i nastavlja: – *No zato probujemo. U polovici nam idu hrvatske i ugarske jačke. Sad jur znamo kih 30-35 jačkov, npr. od Prljavoga kazališta, Srebrnih kril, Petra Graša, Novih fosilov, Crvene jabuke, i još nam je želja da se naučimo nekoliko melodijov od Thompsona. Vrijeda ćemo jur znati od njega pjesmu Lijepa li si ...*

Pokidob su svi kotrigi sridnjoškolci u Sambotelu, za školsko vrime jedva dva put se moru tajedno strefiti pri muzičkom sastanku, ali u ljeti, kad im je volja, svaki je večer njev u jačenju i svirki. Kad je pitam, pri kakovi prilika i komu kanu prvenstveno guslati, svi dvama najednoč odgovoru: „*Mi mladini guslamo!*“ Pri tulumu, bali, zabava, na bučuri, školskoj banketi rado će nastupati, „*a Pinka-bend nek neka gusla starijim, na svadba ili pri svečani prilika*“ – velu. Sa sličnim ben-

Dušan Timar i Jandre Kovač, (odzdola sliva) Bertalan Sabo, Ramona Janny, Zoltan Janny

dom, s Mladom generacijom u Hrvatskom Židanu su najbolji kontakti, zvanaredno funkcionira muzička solidarnost, nisu jalni jedan na drugoga, štoveć ako gdo prava pomoć, rado će skočiti i Čungamci Generaciji, a i obrnuto. A kad dojdemo do pitanja, otkud im je došlo ovo frapantno ime čije značenje će znamda mnogim još mutno biti, Dušan odgovara. – *Toliko smo se študirali, toliko, dokle je jednoč Rami izvignula da „nek čungam grizemo“, a zatim je predložila da neka budemo ČUNGAM, pak smo to i odobrili. A s tim skupa dobili smo i specijalno petrovsko ime.* (Kad su začeli Petrovišćani iz Amerike ići domom, nosili su sobom žvakaće gume i proširili su engliško-petrovski format u Pinčenoj dolini, tako i dandanas je žvakaća u Petrovom Selu, nek čungam.) Peljača ova grupa nima, na osnovi riči Dušana „*pri nas je demokracija*“, ali zato se vidi da Jandre zna odlučnije, službenije govoriti ako ide za Čungam. Gizdavo je nabrojio i to kade sve će u bliskoj budućnosti gostovati. – *Privatno guslamo na kraju julija na jednom rođendanu doma, zatim nas čeka nastup još u omladinskom taboru, u Nardi. Morebit i na petrovskoj bučuri ćemo nekoliko jačak odsvirati, ali će biti za nas još veća zadaća, 2. septembra zabavljati letače i paraglajdere na hrvatsko-ugarskom susretu u Triblju, kraj Jadrana.*

-Tiho-

Glazbeni tabor u Sumartonu

„Sumartonski lepi dečki“ još se nisu ni odmorili od šopronsokoga tamburaškog tabora, a već sljedeći dan, 17. srpnja, nastavili su sviranje u mjesnomu glazbenom taboru.

Tabor se organizira već sedmi put pod vodstvom Žolta Trojka, učitelja glazbene umjetnosti, i iz godine u godinu u nj se javlja sve više djece. Ove godine bilo je čak 45 sudionika od prvog razreda osnovne škole sve do studenata. Prema riječima voditelja tabor vrlo mnogo pomaže u odgajanju podmlatka svirača. Djeca u takvim okolnostima radije uče, najmlađi tek se upoznaju s raznim glazbalima, preko hrvatskih pučkih pjesama upoznaju kulturu svoga kraja, preko tekstova pjesama uče hrvatske riječi, druže se, i tako se jača u njima pripadnost istoj kulturi, istoj nacionalnosti. U taboru se radilo u više skupina, uvijek bavio je kvintet frulaša, trubom su učili fanfarsku glazbu, mali tamburaši naučili su svirati i pjevati Igraj kolo, a veći tamburaši uvijek bavili su skladbe koje su učili u Šopronu. Tünde Kuzma, voditeljica kulturnoga doma, naučila je djeci pjesme: Klinčec stoji, Sumartone, Mamica so štrukle pekle, Cura je išla, Sumartonski lepi dečki.

Budući da je prezamorno svirati cijeli dan, naravno, bila su i druga zanimanja. Uz glazbu pristaje ples, pa je umjetnička voditeljica plesača KUD-a Sumarton Andreja Fehervari

PEČUH – Premda je ljeto, već se pomalo bavimo i jesenskim brojkama koje nisu konačne, ali pokazuju koliko djece možemo očekivati početkom školske godine u hrvatskoj pečuškoj školi. Tako se u prvi razred osnovne škole upisalo 12, u nulti ili deveti razred 18, a u deseti ili prvi razred gimnazije 28 učenika.

OMIŠALJ – U sklopu suradnje gradova prijatelja Osijeka i Pečuha ostvaruje se i ljetovanje djece pečuških odnosno osječkih škola tijekom ljeta, i to u Omišlju na Jadranskom moru i u Mađarskoj na Balatonu. Obadva se ljetovanja ostvaruju uz usklađivanje Hrvatske škole Miroslava Krležu i u oba tabora sudjeluju i učenici

podučavala djeci pomurske i međimurske plesove. Silvija Hederić i Gordana Gujaš, članice Društva, vodile su radionice raznih obrta: tkanje, bojanje na staklo, nizanje biserja, izrađivanje cimera i drugo. Nisu izostala ni športska zanimanja: u odmorima stolni tenis, a navečer nogometne utakmice. U tabor je stigao i lončar Čaba Horvat. Na njegovu lončarskom stolu svatko je pokušao složiti neku zdjelicu. Izlet u Kamanove gorice ni ovaj put nije izostao. Atila Rodek kod svog podruma počastio je svakoga jelom i pićem, a hvala mu je izrečena, dakako, sviranjem i pjevanjem. Za hranu su se pobrinule izvrsne kuharice. Marija Varga, Marija Rodek i Irena Trojko, su se trudile da svakom ugode. Špageti, palačinke, pohano meso svakom je godilo, pa su i kuharice nagrađene pjesmom.

Posljednjeg dana, 21. srpnja, kao što je uobičajeno, priređen je gala-program. Mještanima je prikazano što se učilo tijekom tjedna i što se izradilo. Malu izložbu u predvorju Seoskoga doma i koncert sudionika posjetili su mnogi. Roditelji su sretni što im djeca u taboru mnogo nauče, a ujedno se druže i zabavljaju.

Beta

hrvatske škole iz Pečuha. Tako će to biti i ove godine. Učenici budućega nultog razreda Hrvatske gimnazije, njih 14 imaju priliku od 15. do 24. kolovoza sa svojim pratiteljima boraviti u Omišlju u odmaralištu grada Osijeka, dok će 50 učenika iz Osijeka boraviti na Balatonu u odmaralištu grada Pečuha, skupa s učenicima hrvatske škole, i to od 24. do 30. kolovoza. Ove će godine u odmaralištu u Omišlju, uz učenike pečuške hrvatske škole, boraviti učenici još dviju pečuških škola, što je praksa iz prethodnih godina: ove će godine biti učenici školskoga središta kneza Arpada, a na Balatonu će ljetovati učenici Osnovne škole Retfala iz Osijeka.

Izradila Dijana Kovačić
iz Fiečhaza

Volim Te, mama

Volim Te, mama,
Volim Te
Kao proljeće cvijeće,
I drvo svoje lišće!

Volim Te, mama,
I kad se ljutiš
Jer u srcu, znam,
Ti me i onda voliš!

Volim Te, mama,
I na Tebe mislim,
Ti u mom srcu živiš
I uvijek me štitiš!

Volim Te, mama,
Volim Te ja,
O tebi često sanjam,
Svu ljubav Ti poklanjam!

Veronika Kovač, 3. r.

Djed i baka

Iš' o djed sa bakom,
i s malom Katom,
Kata vidi vodu,
u vodi rodu.
Ona tjera rodu
da ne muti vodu.
Djed je počne vući,
a baka je tući.
Baka veli Katici
da ne čini loše ptici.
Zar ne ideš u školu?
Ne znaš da se rode čuvaju?

Monika Pandur, 3. r.

Moja baka

Baka moja sada stara,
A bila je nekad mlada,
Vesela je pa i sretna
Kad vidi da sam spretna.

Kata Mechler, 4. r.

Iz knjige „Dječji snovi“

Zajedničko druženje

Upoznavanje i razvijanje prijateljstva između članova KUD-a „Šokadija“ Budrovci i članova hrvatskih kulturnih društava „Veseli Gradišćanci“ iz Unde i „Kajkavci“ iz Umoka, nakon lanjskog nastupa u Austriji i nedavnoga gostovanja u Mađarskoj nastavljeno je i tijekom ovogodišnjih „Đakovačkih vezova“.

Kroza suradnju s Folklornom skupinom „Hajdenjaki“ iz Dolnje Pulje (Gradišće, Austrija) članovi KUD-a „Šokadija“ Budrovci upoznali su članove hrvatskih kulturnih društava „Veseli Gradišćanci“ i „Kajkavci“. Na ovogodišnjim četrdesetim „Đakovačkim vezovima“ bili su im domaćini i smjestili su ih u svojim domovima. Svoj doprinos ovogodišnjim „Đakovačkim vezovima“ članovi „Šokadije“ dali su nastupom dječje folklorne skupine i polaznika tamburaške škole na tzv. „Malim vezovima“. Stariji su članovi bili uključeni u promociju knjige „Đakovština u srcu, Đakovština u jelu“ prof. Dubravke Scahrmitzer, a folklorna skupina i tamburaški sastav sudjelovali su u programu otvorenja „Đakovačkih vezova“ prof. Mirka Čurića, pod nazivom „Konji bili, konji vrani“, te nastupima u svečanom mimohodu (što je prenosila i Hrvatska televizija) i na međunarodnoj smotri folklor na pozornici u Strossmayerovu parku. Članovi HKD-a „Veseli Gradišćanci“ predstavili su se u subotu u okviru programa „Gosti u pjesmi i plesu“ svojim „Žetvenim običajima iz Unde“, a u međunarodnom dijelu programa u nedjelju „Undanskim svadbenim veseljem“. HKD „Kajkavci“ nastupao je sa svadbenim običajima pod nazivom „Umočko veselje“, te plesovima iz srednjega Gradišća pod nazivom „Dolnjopuljansko kolo“. Koreografije su pripremili voditelji Štefan Kolosar (koji, na žalost, nije bio nazočan zbog zdravstvenih poteškoća) i Jelka Perušić, te glazbeni voditelj Ivan Sallmer. Gostima iz Mađarske svidjelo se u Budrovcima i Đakovu, pa je dogovorena i daljnja suradnja. *Željko Vurm*

SPLIT – Više od 800 umjetnika iz brojnih europskih i ostalih svjetskih kulturnih središta nastupit će na ovogodišnjem, 52. splitskom ljetu. Od 14. srpnja do 14. kolovoza, na brojnim splitskim pozornicama te ove godine prvi put u Trogiru, Kaštelima i na Braču bit će izvedeno 66 predstava, od čega je sedam opernih, 13 koncerata, 28 dramskih i osam plesnih.

Gradsko priznanje za nacionalne i etničke manjine

Dvadeset godina rada Orkestra „Čabar“

Orkestar „Čabar“ iz Baje ove godine obilježava 20. obljetnicu rada, koju će proslaviti već tradicionalnim jesenskim koncertom na koji će pozvati u goste sve one s kojima su do sada uspješno surađivali – kazao nam je uz ostalo voditelj orkestra **Jakab Tiszai**, s kojim smo razgovarali o počecima, 20-godišnjem radu i planovima za budućnost.

„Iza toga stoji 20 godina neumornog rada, i zbog toga nam je izuzetna čast što smo dobili to priznanje“ – ističe Jakab Tiszai. Kako dodaje, prije 4-5 godina dobili su i županijsko priznanje za nacionalne i etničke manjine koje dodjeljuje Skupština Bačko-kiškunske samouprave.

„Počeli smo prije 20 godina, 1986., kada smo bili studenti na Visokoj učiteljskoj školi u Baji. Tadašnji ravnatelj zamolio je Roberta Müllera, koji svira na fruli, da potraži još nekoliko svirača i organizira sastav koji bi mogao svirati na školskim priredbama i zabavama. U to vrijeme s Antunom Guganom mi smo već svirali izvorne narodne melodije u tamburaškom orkestru u Sentivanu. Kada je Narodnosni odjel Visoke škole zamoljen da sudjeluje u programu povodom svečanoga proglašenja Aljmaša gradom, nas četvorica utemeljili smo Orkestar „Čabar“. Poslije smo redovito nastupali, svirali na raznim zabavama i sudjelovali na prigodnim programima. Nas trojica s Robertom Müllerom i Antunom Guganom činimo jezgru orkestra, ali sada već deset godina imamo pet stalnih članova“ – reče nam voditelj Orkestra, podrijetlom iz Sentivana. Članovi su još Miklós Páti, koji je od rokera postao tamburašem, violinistica je Beáta Csáki, supruga bežešara Ferenc Döbrenteija, nekadašnjega člana plesne skupine „Gemenc“.

Danas redovito sviraju plesačnice, te na prelima i raznim kulturnim priredbama za djecu, mladež i odrasle. Nema gradske priredbe bez „Čabra“, koji je stalnim sudionikom gradskih programa, a na zamolbu Gradske samouprave zastupa

grad i na inozemnim gostovanjima. Ovih 20 godina nastupali su na mnogim gradskim i županijskim priredbama, sudjelovali na brojnim domaćim i međunarodnim festivalima u mnogim europskim zemljama.

Orkestar djeluje kao kulturna udruga, a od novca koji nabavlja putem natječaja ili dobiva za nastupe, obično financira razvijanje tehnike, i putne troškove. Prema njegovim riječima, katkad se okupljaju na zajedničkoj večeri, svjesni da se od toga ne može živjeti. Nije u pitanju novac, već ljubav prema izvornom folkloru, stoga se odazivaju svim pozivima ako im vrijeme to dopusti. Sviraju južnoslavenske (hrvatske, srpske, makedonske) melodije, s posebnim naglaskom na folkloru baštinu bunjevačkih Hrvata.

Do sada su snimili jednu samostalnu kazetu, još 1996. godine, koja je međuvremeno presnimljena na CD-ploču. Nisu stigli dalje, ali su međudobno dobili mjesta na raznim zajedničkim izdanjima. Tako su s 15 minuta programa zastupljeni na CD-u koji je izdala kečkemetska samouprava. U suradnji s prijateljskim orkestrima načinjen je tonski zapis zajedničkoga koncerta, koji je u njihovoj organizaciji objavljen na CD-u pod naslovom Sedmero u jednoj čardi. U organizaciji Baškućanina Géze Fábrija, u Budimpešti je objavljen CD pod naslovom Živa narodna glazba.

Članovi Orkestra „Čabar“ izraziti su ljubitelji izvorne folklorne glazbe, šire južnoslavenske, posebno pak melodija bunjevačkih Hrvata u Bačkoj. Nemaju svoje skladbe, budući da i ne vole novokomponiranu glazbu, već njeguju izvorni folklor.

Ove će godine obilježiti 20. godišnjicu rada, stoga pripremaju jubilarni koncert na koji će pozvati prijateljske orkestre i plesače, a održat će se najvjerojatnije u jesen. Očekuju sudionike i iz SAD-a, a osim toga planiraju i prigodnu izložbu kojom bi se prisjetili zajedničkih doživljaja i uspomena.

Tekst i slika: *S. Balatina*

Tisuću godina Juda/Đuda

Kukinjčani na putu u Jud

Od prvoga zavjetnog kipa do trećega tisućljeća, 1006. – 2006., moto je crkvenih proslava u sklopu slavlja tisuću godina Judskoga svetišta. Mnogobrojni su hodočasnički putovi koji vode u Jud, a među putnicima osobiti štovatelji Majke Božje Judske jesu i Hrvati u Bačkoj i Baranji, Podravini, koji stoljećima hodočaste tomu svetištu. Na Sveto Trojstvo, 11. lipnja, vrijeme je sastanka i hodočašća Hrvata iz ove regije u Jud, na hrvatsku svetu misu i na hrvatsko proštenje. Tu je i hodočašće i proštenje u čast Majke Božje Srpnice koju udvarski Hrvati štiju 2. srpnja, potom proštenje svete Ane i štovanje starih roditelja. Sveta je Ana zaštitnica i Novoseljana, Kukinjčana. Zatim slijedi proštenje Snježne Gospe, 6. kolovoza, kojoj na pečušku Brdicu hodočaste i naši Hrvati iz naselja u neposrednoj okolici Pečuha, ali i s Vancage i dalje iz Bačke. Središnja ovogodišnja proslava tisuću godina Judskoga svetišta bit će u čast Velike Gospe, 13. kolovoza. I tako cijele godine hodočaste vjernici kao što su hodočastili već tisuću godina k Judskom svetištu. Pečuška biskupija niz događanja vezanih za tisuću godina Judskoga svetišta počela je u veljači ove godine, a glavnu proslavu slaviti će 2009. godine. Papa Pio VII. proglasio je svetištem Judsku crkvu, a samo svetište prvi put se spominje u dokumentima 1006. godine.

Kukinjčani na putu u Jud

Judsko svetište

U osječkoj Tvrdi već se tri stoljeća Gospa časti i zaziva kao Gospa Osječka, ali to nije njezino pr(a)vo ime! Prije toga ona se štovala pod imenom Gospa Judska, jer je u Osijek došla iz Juda/Đuda (Máriagyúd) 1703. godine. Njezin je boravak u Osijeku, prema prvotnome planu, morao biti kratak – dok ne mine opasnost zbog koje je napustila Jud, ali se on neočekivano produžio, a njezino se štovanje već u prvim desetljećima toliko udomaćilo te se od 1758. godine časti pod današnjim imenom – Gospa Osječka. Do tog je imena došlo kao i do drugih sličnih, kao što su: Gospa Trsatska, Majka Božja Bistrička, Gospa Olovska itd. U mjesnim su se crkvama događala mnoga uslišanja i mnogobrojna čudesa po Marijinu zagovoru, i vjerni joj se puk stao utjecati odnosno štovati je upravo pod tim mjesnim imenom.

Burna je bila povijest kipa Gospe Osječke ili Judske. Povjesničari umjetnosti kao godinu njegova postanka s priličnom sigurnošću uzimaju godinu 1425. Naručili su ga braća franjevci iz slobodnoga i kraljevskoga grada Koprivnice, a izradio ga je nepoznati umjetnik negdje u Štajerskoj za glavni oltar franjevačke crkve svete Marije u istome gradu. No kad je u prvoj polovici 16. stoljeća Koprivnici zaprijetila turska opasnost, franjevci su morali napustiti grad. Po običaju onih vremena sa sobom su ponijeli i svoju najveću dragocjenost – Marijin kip s glavnog oltara. Kad su se u 17. stoljeću vratili u Koprivnicu, franjevci su sagradili novu crkvu i posvetili je sv. Antunu Padovanskom. Dragocjeni pak kip Marijin, razumljivo, nije bio stavljen na glavni oltar, ali se o Gospinim blagdanima izlagao na štovanje vjernicima.

Turska je sila pregazila ne samo Hrvatsku nego i Ugarsku. Uz druge vjerske objekte bio je razoren i šikloški franjevački samostan i poharana crkva u Judu, o kojoj su se brinuli franjevci iz Šikloša. Netragom je iz crkve nestao i čudotvorni Gospin kip.

Nakon povlačenja Turaka iz Baranje i Slavonije (poslije 1682. g.) počela je na cijelom oslobođenom području materijalna i duhovna obnova. Tako je bila obnovljena i judska crkva, ali ona je još uvijek bila bez Gospina lika. S time se, međutim, nije mogao pomiriti o. Elzear Pavić, starješina šikloškog samostana i neumorni obnovitelj sakralnih građevina. Nalazeći se 1689. g. po nekom poslu u Koprivnici, zainteresirao se kod mjesnoga gvardijana ima li kod njih kakav lik Blažene Djevice Marije, slika ili kip. Iz odgovora koprivničkoga gvardijana zasjala je zraka nade. On ga naime uputi da pogleda na samostanskom tavanu kamo su redovnici bili pohranili stari crkveni inventar s kojim su

prije toliko godina napustili Koprivnicu i krenuli u neizvjesnost. O. Elzear je pretražio tavan i na njemu našao onaj kip koji je koprivničke franjevce čuvao u danima njihova progonstva i s kojim su se prije nekoliko godina vratili u Koprivnicu. Kad je obrisao prašinu, kip je na sunčanome svjetlu bljesnuo u svom sjaju i ljepoti. O. Elzear ga poljubi i prošapće: „Hodi sa mnom u Jud, ondje te čeka prazna crkva.” Umota ga zatim u plahte i oprezno spakira te ga kao najveću dragocjenost ponese u Jud i ondje postavi na oltar. Kip je u Judu boravio od 1689. do 1703. g. Te je godine u Mađarskoj planula Rákóczijeva buna u kojoj su se nemilo rušile crkve, oltari, svetački kipovi i slike. Nakon što je i Gospin kip bio nekoliko puta orobljen i obeščašćen, franjevci ga najprije preneseše u šiklošku crkvu. Kako je, međutim, ubrzo i Šikloš postao nesiguran, poslaše ga 1703. g. na čuvanje u franjevački samostan u Osijek. No, spletom neobičnih okolnosti te nadasve ljubavlju Marijinih pobožnika, to se čuvanje neopazice pretvorilo u trajni boravak u našem gradu. Najprije su, dakako, šikloški franjevci tražili da se kip vrati u Jud, ali su se tome usprotivili osječki franjevci i građani Osijeka. Štoviše, angažirali su gradsku upravu i crkvene vlasti da se zauzmu za njih. Imajući razumijevanja za vjerničku želju, građanske su se vlasti obratile na samog cara u Beču. Car se pak obratio na biskupa đakovačkog Đuru Patačića od Zajzede da ga on o svemu tome pobliže obavijesti. Biskup je caru odgovorio 19. siječnja 1711.: po pravdi bi franjevci morali kip vratiti u Jud, ali zbog duhovnih plodova što ih je prisutnost kipa gradu Osijeku već dosad pribavila ne misli tako. Ipak, to nije bila konačna presuda. Zadnju je riječ imala – rimska kurija. Ali i njezina je presuda bila u korist osječkih franjevaca. Tako je kip Majke Božje Judske-Osječke stalno ostao u franjevačkoj crkvi u Osijeku do danas. Judska crkva ove godine slavi svoju tisućitu obljetnicu, koja se veže uz Marijin kip, oko kojega je podignuta kapelica još za kralja sv. Stjepana 1006. g. kada to područje pripada benediktincima. U sklopu niza proslava u judskoj crkvi, za hrvatsku vjersku zajednicu važan je 11. lipnja, nedjelja Svetoga Trojstva, kada se hodočasti u Jud, kada je tzv. hrvatsko proštenje uza svetu misu na hrvatskom jeziku. Ostali važniji nadnevi crkvenih blagdana jesu Petrovo i Pavlovo 30. lipnja, a središnja se crkvena proslava priređuje u čast tisućite obljetnice postojanja judske crkve na Veliku Gospu, 13. kolovoza. Za taj se dan očekuje više tisuća vjernika u podnožje judskog brda.

b.p.b.

KAŠTEL STARI – Agencija za posredovanje i prodaju nekretnina Biliškov iz Kaštela Starog nudi na prodaju šest jadranskih otoka koji se nalaze u srednjem Jadranu, a cijena im se kreće između 750.000 i 1.700.000 eura. Riječ je o otocima površine između 5000 i 185.000 četvornih metara. Pravo prvotokupa, ako se otoci prodaju, ima hrvatska država.

Moliški Hrvati u fotografiji

Četveročlana radna skupina predvođena koordinatricom projekta Nives Antoljak i fotografom Mariom Krištofićem (s dizajnericom i „pomoćnim“ fotografom Sanjom Bachrach te povjesničarom umjetnosti Darkom Glavanom) obavila je u prvoj polovici lipnja pripremne radove za fotomonografiju o životu hrvatske manjine u talijanskoj pokrajini Molise. Zahvaljujući zalaganju Daniele Quicci koja je potanko isplanirala boravak uključujući posjet počasnom konzulu RH Antoniju Sammartinu i poduzetniku Carlu Zari u Stifiliću (San Felice de Molise), fotografskim su kamerama zabilježeni raznoliki vidovi kulturnog identiteta hrvatske manjine usredotočene u tri mjestaša – Stifiliću, Muntimitru i Kruču – udaljenih četrdesetak kilometara od mjesta iskrcajanja prije pet stoljeća. Sakupljena građa i izravni doticaji s upornim čuvarima i promicateljima hrvatske baštine bit će predstavljeni fotoizložbom i reprezentativnom monografijom u izdanju „Hrvatske matice iseljenika“.

Dunav

Svojom ljepotom Dunav je oduvijek nadahnjivao pisce, slikare, putnike ... Ne začuđuje stoga da su dva njemačka umjetnika, fotograf David Willen i slikar Willi Weiner odlučili slijediti tok te moćne rijeke od njezina izvorišta u Crnoj šumi, pa kroza sve zemlje kojima prolazi – Njemačku, Austriju, Slovačku, Mađarsku, Hrvatsku, Srbiju, Bugarsku, Rumunjsku, Moldovu i Ukrajinu. Plod njihova rada, zahvaljujući Središnjemu muzeju podunavskih Švaba iz Ulma, može se ovih dana vidjeti u zagrebačkome Muzeju „Mimara“.

Na SP u Njemačkoj

Za zajedničku kandidaturu EP u nogometu 2012

Na marginama Svjetskoga nogometnog prvenstva u Njemačkoj navijalo se za zajedničku kandidaturu Mađarske i Hrvatske za Europsko prvenstvo 2012. godine, koja je u krugu europskih navijača stekla veliku popularnost. Po mišljenju nekih navijača to je već gotova stvar, domaćini EP bit će te dvije srednjoeuropske države. Mađarski i hrvatski novinari, te navijači, mogli su se uvjeriti da se nogometni svijet staroga kontinenta za šest godina sprema za put u Mađarsku i Hrvatsku.

– Idemo i u Mađarsku 2012. Ni sada nemamo ulaznicu, ali kamo god možemo, otputujemo jer je fantastično ozračje na ovako velikoj manifestaciji. Nogomet je zajednički jezik, i ovdje u Njemačkoj svi smo prijatelji, bez obzira na nacionalnu pripadnost navijača. Zbog toga smo doputovali – ističe jedan navijač Chelsea, napomenuvši da je Gera sjajan nogometaš koji bi zavrijedio bolju momčad od West Bromwich Albiona. Na prijedlog da bi mogao igrati u jednome londonskom klubu, navijač je odlučno rekao: ne, dodavši da ipak toliko nije dobar igrač.

Neki njemački navijač, koji dobro poznaje natjecanje za kandidaturu EP, u potpunosti podupire zajednički natječaj Hrvatske i Mađarske.

– Bio bih razočaran kada ne bi Hrvatska i Mađarska dobile tu organizaciju. To su mi omiljene države, i sigurno bih otputovao na EP. Kao dijete ljetovao sam u Siófoku, sjajno sam se osjećao, a u Hrvatsku redovito odlazim na jedrenje – dao je obrazloženje svojega „za“ domaći navijač dodavši kako je izvanredna prilika da se države organizatori predstave svijetu.

Predsjednik HNS Vlatko Marković, unatoč neuspjehu hrvatske reprezentacije na EP u Njemačkoj, razmišlja samo o zajedničkom natječaju Hrvatske i Mađarske za EP 2012. godine. Tvrdi da se možemo oslanjati samo na svoj rad. Svoj optimizam temelji na nedavno predstavljanje zajedničke kandidature na visokoj razini prema Uefi, što mora biti dovoljno za konačan uspjeh.

– Dvije države ukupno se već peti put natječu za kandidaturu EP, a Uefa se zauzima za otvaranje prema istočnim prostorima. Mislim da ni na moralnoj bazi ne može pasti drukčija odluka nego pobjeda zajedničkoga hrvatsko-mađarskog natječaja. Bude li tako, onda ću u budimpeštanski Hilton (kamo svake godine odlazim na doček Nove godine) u prosincu svakoga pozvati na veliko slavlje.

(Uredništvo)

Bunjevački plesovi u izvedbi KUD-a Tanac